

گزارش همایش سرمایه‌گذاری و تحقیق در صنایع بالادستی نفت و گاز

سید تقی ابطی^۱ ■ شرکت ملی نفت ایران

◆ مقدمه

یکی از دغدغه‌های اصلی مدیران صنعت نفت کشور که در سال‌های اخیر نیز بیش‌تر مورد توجه قرار گرفته است، ایجاد جاذبه‌های لازم برای افزایش سطح مشارکت شرکت‌های بین‌المللی در سرمایه‌گذاری یا انجام پروژه‌های بالادستی صنعت نفت و گاز بوده است. در همین ارتباط و در حاشیه شانزدهمین نمایشگاه بین‌المللی نفت، گاز، پالایش و پتروشیمی، نخستین همایش تخصصی «چگونگی سرمایه‌گذاری و تحقیق در صنایع بالادستی نفت و گاز» با حضور صاحب‌نظران، متخصصان، مدیران و اساتید حوزه نفت و گاز در تاریخ ۹۰/۱/۲۸ برگزار گردید. به‌دلیل اهمیت این همایش و ارتباط کامل و مستقیم آن با حوزه بالادستی صنعت نفت، بر آن شدیم تا خلاصه‌ای از مهم‌ترین مطالب

بیان شده در همایش یاد شده را به اطلاع خوانندگان محترم ماهنامه فنی - تخصصی اکتشاف و تولید برسانیم.

روشن است که ارتقا و پیشرفت در هر امری نیازمند فراهم آوردن الزامات آن است؛ موفقیت در انجام پروژه‌های بزرگ نفت و گاز کشور نیز از یک سو به «فراهم آوردن سرمایه لازم» و از سوی دیگر به «تحقیق و پژوهش کافی و هدفمند» نیاز دارد. این دو عامل هم‌چون دو بال مکمل، ترقی و شکوفایی صنعت نفت و گاز کشور را به دنبال خواهند داشت. بر این اساس، نخستین همایش تخصصی «چگونگی سرمایه‌گذاری و تحقیق در صنایع بالادستی صنعت نفت و گاز» حول دو محور اصلی ذیل برگزار گردید:

محور اول: بررسی راه‌کارهای مشارکت شرکت‌های بین‌المللی

نفتی و سرمایه‌گذاران علاقه‌مند به شرکت در پروژه‌های نفتی ایران

محور دوم: نقش پژوهش و تحقیقات در توسعه میادین نفتی و گازی

در این همایش مدیران ارشد شرکت ملی نفت ایران و جمعی از معاونین وزارت نفت درباره محورهای یاد شده به بیان دیدگاه‌های خود پرداختند. در ادامه خلاصه‌ای از مهم‌ترین موارد مطرح شده ارائه می‌گردد.

◆ مهندس قلعه‌بانی (مدیر عامل شرکت ملی نفت ایران)

شرکت ملی نفت ایران به عنوان بزرگ‌ترین و مهم‌ترین شرکت تولیدکننده ارزش افزوده و ثروت، در پیشرفت و توسعه کشور نقشی راهبردی دارد. تمامی تلاش‌ها بر این امر استوار است که نفت، هر چه

بیش‌تر در جهت سازندگی و مسایل زیربنایی کشور و ایجاد ثروت در زنجیره ارزش به‌کار گرفته شود.

براساس برنامه پنج‌ساله پنجم، باید میلیاردها دلار در بخش بالادستی صنعت نفت کشور سرمایه‌گذاری شود که با توجه به منابع مالی محدود داخلی، بخش قابل توجهی از آن باید از منابع خارجی تأمین گردد.

درک این واقعیت، لزوم یافتن راه‌کارهای مناسب برای افزایش مشارکت شرکت‌های بین‌المللی نفتی و سرمایه‌گذاران علاقه‌مند به شرکت در پروژه‌های نفتی ایران را به‌خوبی نمایان می‌سازد.

خوشبختانه در سال ۱۳۸۹، شرکت ملی نفت ایران توانست بالغ بر ۱۸ میلیارد دلار سرمایه خارجی جذب نماید که ۱۰ میلیارد آن در

¹ stabtahi@yahoo.com

فوق‌العاده اولویت‌دار و تلاش در ایجاد معاونت‌های سرمایه‌گذاری در شرکت‌های اصلی، از دیگر اقدامات کمیته تخصصی سرمایه‌گذاری وزارت نفت بوده است.

◆ **مهندس خجسته مهر (معاون برنامه‌ریزی و نظارت بر منابع هیدروکربوری وزارت نفت)**

امروزه در محیط بین‌الملل نیاز به انرژی در اکثر کشورها افزایش یافته است، به‌ویژه ورود قطب‌های نوظهوری چون هند و چین، میزان تقاضای انرژی در جهان را بیش از پیش افزایش داده است. در این میان، امنیت عرضه و ثبات آن بحث بسیار مهمی است.

ایران به‌عنوان یکی از بزرگ‌ترین عرضه‌کنندگان انرژی در جهان، باید حفظ ثبات و امنیت در عرضه را مورد توجه ویژه قرار دهد. در این راستا لزوم توجه به امر سرمایه‌گذاری بسیار حیاتی است.

بر اساس اهداف برنامه توسعه، قرار است در بخش تولید گاز از رتبه چهارم به رتبه دوم برسیم و سهم خود را از صادرات این محصول در جهان، از یک درصد به ده درصد

۶. استفاده از منابع خرد جامعه به روش تشکیل صندوق‌های سرمایه‌گذاری (در این باره تمامی مجوزهای لازم آماده شده است).

◆ **دکتر خالدی (معاون وزیر نفت در امور بین‌الملل)**

از سال ۱۳۸۹، کمیته تخصصی سرمایه‌گذاری در وزارت نفت به ریاست شخص وزیر تشکیل گردیده است. هدف از تشکیل این کمیته، جذب سرمایه خارج از منابع داخلی نفت است و هر دو سرمایه‌گذاری داخلی و بین‌المللی را شامل می‌گردد. در سال گذشته، کمیته یاد شده بالغ بر ۸۰ جلسه تخصصی برگزار نموده و فرم‌های مخصوصی برای سرمایه‌گذاران تهیه کرده است؛ به‌طوری‌که براساس آن، صلاحیت یا عدم صلاحیت کلیه متقاضیان در کمیته بررسی می‌گردد. تاکنون حدود ۳۰ شرکت تأیید صلاحیت شده‌اند. ایجاد مدل جدید EPCF برای سرمایه‌گذاری و اجرای پروژه‌های نفتی، منحصر نمودن استفاده از منابع داخلی برای توسعه میادین مشترک و پروژه‌های

نفت مورد نیاز است؛ اما برای جذب سالانه این مقدار سرمایه‌گذاری باید تمهیدات لازم و اساسی اندیشیده شود. از جمله:

۱. کوتاه کردن فرآیندها، شفاف‌سازی و چابک کردن اقدامات؛ به‌طوری‌که نقطه شروع و پایان سرمایه‌گذاری برای سرمایه‌گذاران کاملاً مشخص و به دور از هر گونه ابهام باشد
۲. طراحی یک سایت مکانیزه؛ به‌گونه‌ای که متقاضیان و علاقه‌مندان به سرمایه‌گذاری نیازی به حضور فیزیکی در ادارات مرکزی نفت نداشته باشند و تنها به هنگام عقد قرارداد حضور یابند
۳. نظام‌مند کردن نحوه و زمان حضور سرمایه‌گذاران در صحنه
۴. استفاده از شیوه‌های نوین و جذاب برای ترغیب هرچه بیش‌تر سرمایه‌گذاری (به عنوان مثال می‌توان به روش کارآمد EPC+F اشاره کرد که سرمایه‌گذار، خود، مراحل طراحی و ساخت و اجرای پروژه را عهده‌دار می‌شود).
۵. امضای تفاهم‌نامه با نهادها و مؤسسات مالی و بانک‌ها

پارس جنوبی و بقیه در میادین دیگر به‌کار گرفته شد.

نکته مثبت دیگری که باید مورد توجه جدی قرار گیرد این است که مردم کشورمان برای سرمایه‌گذاری در بخش بالادستی صنعت نفت، استقبال خوبی از خود نشان داده‌اند؛ به‌طوری‌که در سال گذشته از طریق فروش اوراق سهام، بالغ بر ۶/۵ میلیارد دلار سرمایه جذب گردید. هم‌چنین با انجام ساعت‌ها کار کارشناسی دقیق، هم‌اکنون توسط برنامه‌ریزی تلفیقی شرکت ملی نفت ایران، ۱۵۰ بسته سرمایه‌گذاری آماده شده است. برگزاری این همایش‌ها می‌تواند گام مؤثری در جهت بررسی راه‌کارهای جذب هر چه بیش‌تر سرمایه‌گذاری خارج از منابع داخلی شرکت ملی نفت ایران باشد.

◆ **مهندس زارعی (معاون مدیرعامل شرکت ملی نفت در امور سرمایه‌گذاری)**

در برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمعاً ۱۴۳ میلیارد دلار یعنی به‌طور متوسط سالانه حدود ۲۹ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری در بخش

بود. توسعه فن‌آوری یک الزام است نه یک انتخاب. تولید نفت ایران وارد مرحله تازه‌ای شده است؛ دبی چاه‌ها در حال کاهش است، توسعه میادین با نفت سنگین نظیر میدان آزادگان و نفت فوق سنگین نظیر کوه‌موند و زاغه در دستور کار قرار گرفته است؛ بنابراین دیگر نه حق داریم و نه اجازه داریم که گازهای همراه را بسوزانیم. ما ملزم به افزایش ضریب بازیافت هستیم و این میسر نیست مگر با جمع‌آوری اطلاعات بیش‌تر و دقیق‌تر. این موارد و ده‌ها مورد دیگر، همه تنها به مدد به‌کارگیری فن‌آوری‌های نوین در کلیه حوزه‌های اکتشاف، زمین‌شناسی، حفاری و مهندسی مخزن میسر خواهد گردید. امید است در کنار امر سرمایه‌گذاری، به نقش پژوهش و تحقیقات در توسعه میادین نفتی و گازی کشور نیز توجه ویژه‌ای گردد.

در ادامه همایش، سایر مدیران شرکت ملی نفت ایران از جمله آقایان دکتر قلاوند (مدیر عامل شرکت ملی مناطق نفت‌خیز جنوب)، مهندس زیرکچیان‌زاده (مدیر عامل شرکت نفت فلات قاره ایران) و دکتر حدادی‌اصل (رییس پژوهشگاه صنعت نفت) نیز به ایراد سخنرانی پرداختند. در نهایت آقای دکتر عمادی (مدیر پژوهش و فن‌آوری شرکت ملی نفت ایران) دبیر علمی همایش (ضمن جمع‌بندی موارد مطرح شده در همایش، اظهار امیدواری کرد که در آینده همایش‌هایی از این دست با حضور کلیه صاحب‌نظران، اساتید و مدیران تداوم داشته باشد تا گام مؤثری در جهت ارتقا و توسعه صنعت نفت و گاز کشور برداشته شود.

عزم و اراده بیش‌تری حرکت کرد. در این باره، اقدامات ذیل ضروری است:

۱. حضور بسیار فعال و مؤثر در گردهمایی‌های منطقه‌ای برای ارتقاء یا تثبیت جایگاه ایران در بین کشورهای نفتی
۲. فعالیت مؤثر و مستمر در دیپلماسی در جهت دفع تبلیغات منفی
۳. بازنگری در ساختار شرکت‌های

تابع وزارت نفت

۴. معرفی مطلوب شرکت‌های آماده سرمایه‌گذاری
۵. طراحی سیستم مالی پاسخگو برای کاهش ریسک سرمایه‌گذاری
۶. تضمین دادن به سرمایه‌گذارها و جلب اعتماد و اطمینان آنان برای سرمایه‌گذاری در حوزه نفت و گاز
۷. تعیین پاداش مناسب برای شرکت‌هایی که در زمینه HSE راه‌کارهای مناسبی ارائه دهند

◆ دبیرش (مدیر برنامه ریزی تلفیقی شرکت ملی نفت ایران)

آنچه تکنولوژی برای نفت به ارمغان آورد، امکان تولید بیش‌تر از این ماده و نجات محیط‌زیست از تخریب

◆ مهندس قمصری (مدیر امور بین‌الملل شرکت ملی نفت ایران)

خوشبختانه در دو دهه قبل، سرمایه‌گذاری در بخش صنایع نفت و گاز با تضمین سرمایه‌گذار انجام شده و کلیه باز پرداخت‌ها به‌طور کامل صورت گرفته است. این امر می‌تواند پشتوانه خوبی برای اطمینان بخشی به سرمایه‌گذاران برای ورود به عرصه نفت و گاز کشور تلقی شود.

در بخش میان‌دستی، سرمایه‌گذاری همرا با مدیریت، می‌تواند گزینه مناسبی باشد. هم‌اکنون در LNG و انرژی‌های پاک، سرمایه‌گذاری‌های خوبی صورت گرفته است؛ بنابراین پیشنهاد مشخص، دعوت از سرمایه‌گذاران برای ورود به این عرصه می‌باشد؛ چرا که می‌توانند سرمایه‌گذاری و مدیریت را به شکل هم‌زمان داشته باشند.

◆ منوچهری (مشاور مدیر عامل شرکت ملی نفت ایران)

باتوجه به اولویت اصلی وزارت نفت در توسعه میادین مشترک و رقابت موجود در این عرصه، باید با

افزایش دهیم. هم‌چنین باید یک میلیون بشکه به ظرفیت تولید نفت اضافه کنیم. برای دستیابی به این اهداف، تنها طرح‌های نگه‌داشت توان تولید کافی نیست، بلکه باید میادین جدید را وارد چرخه تولید کنیم و این، یعنی نیاز به سرمایه‌گذاری هرچه بیش‌تر. امروزه هنوز کسانی هستند که در تصور تولید آسان و ارزان نفت به‌سر می‌برند، در حالی که باید این واقعیت را درک کنیم که دیگر دوره ارزان تولید نفت به سر آمده است؛ به‌طوری که تولید هر بشکه نفت اضافی نیازمند انجام سرمایه‌گذاری قابل توجهی است. اگر روزگاری از هر حلقه چاه نزدیک به ۳۰ هزار بشکه نفت تولید می‌شد (که البته کاملاً هم غیرصیانتی بود)، امروزه مخازن به نیمه دوم عمر خود رسیده‌اند و از هر حلقه چاه به‌طور متوسط حدود دو هزار بشکه نفت تولید می‌شود. این روند نزولی با کاهش بیش‌تر فشار مخزن ادامه خواهد یافت. بنابراین در صورتی که بخواهیم به اهداف برنامه پنج‌ساله توسعه دست یابیم، باید امر سرمایه‌گذاری را به‌طور جدی و ویژه مد نظر قرار دهیم.